

MEZOPOTAMIJA

grč. riječ = MEĐURIJEČJE = MEZO (između), POTAMOS (rijeka)
= Eufrat i Tigris

SUMERSKA CIVILIZACIJA

4000.g.pr.Kr. - nesemitski narod = narod "crne glave"

hramski gradovi države = UR, URUK, LAGAŠ, ERIDU, KIŠ, NIPPUR
= hram u središtu (ZIGURAT)
= kuće od gline, okolo polja

gospodarstvo = zemljoradnja, obrt, trgovina

društvo = staleži - vrhovni svećenik /vladar = ENSI/ LUGAL
svećenici, činovnici, vojska
seljaci, obrtnici, trgovci
robovi => ISTOČNO ROPSTVO

teokratska centralistička država

= sve je vlasništvo boga

bog - zaštitnik grada = vladar - njegov namjesnik

Uruk = Anu, Inana (plodnost)

Nippur = Enlil (nebo)

Eridu = Enki (voda)

Ur = Nanar (mjesec)

pismo = KLINASTO PISMO - Grotfend i Rawlinson

piktogrami = oko 3500.g.pr.Kr.

kalendar = sunčeva godina

12 mjeseci => 12 zviježđa

matematika = seksagezimalni sustav

astronomija = simbolika brojeva

3 4 7

književnost = Ep o Gilgamešu

religija = politeizam - sedam glavnih bogova

bogovi = AN/ANU i gospodar svijeta

ENLIL bog vjetra, oluja i kiša/ vrhovni bog Sumerana

ENKI bog vode, mudrosti i umjetnosti

INANA/IŠTAR božica plodnosti, ljubavi i rata

DAMUZI bog vegetacije

ŠAMAŠ/MARDUK bog Sunca i pravde/ vrh. bog Babilona

NANAR bog Mjeseca

AKADSKA DRŽAVA (2340. - 2198. g.pr.Kr.)

4000.g.pr.Kr. = seoba Semita

Arapski poluotok => u sred. Mezopotamiju

= gradovi države

SARGON I. => „kralj četiri strane svijeta“

= od Perzijskog zaljeva do Sredozemlja

= osvaja Sumer

nova organizacija države

CENTRALISTIČKA, APSOLUTISTIČKA MONARHIJA

➤ božanski kralj (neograničena vlast)

➤ semitizacija starosjedioca (Sumerani)

➤ pojava privatnog vlasništva

kultura i umjetnost => utjecaj Sumerana

pismo – klinasto

vjera

hramovi

posljednji vladar = NARAMSIN

SUMERSKA OBNOVA (2200.-2000.g. pr.Kr.)

= obnova pol. Neovisnosti

= LAGAŠ(kralj Gudea), UR

= jačanje gospodarstva = trgovina i obrt = izvoz

= kultura i znanost = graditeljstvo, matematika

BABILONSKO CARSTVO

- 2.tis.pr.Kr. - na jugu Mezopotamije

- **AMORIĆANI** (semiti) - osnivaju **BAB - ILUM**

XIX. st.pr.Kr. - mali grad

XVIII. st.pr.Kr. - jačanje

car **HAMURABI** (1792-1750. g.pr.Kr.)

- ujedinjuje amorejske gradove
- preuzima kulturu Sumera i Akada
- **CENTRALISTIČKA MONARHIJA**

* **HAMURABIJEV ZAKONIK** - kamen iz Suze

- 300 čl. na klinastom pismu
- krivično-kazneno, obiteljsko, vojno i privatno pravo

kultura

= graditeljstvo = **ZIGURATI**

religija = politeizam

= nakon H. država slabi

osvajajući - **HETITI, ASIRCI**

NOMADSKA SEOBA => 2. tis.pr.Kr.

SEMITI = Arapski poluotok, Sinajska pustinja

= **AKADANI, AMORIĆANI, KANAANCI, HEBREJI, ASIRCI**

INDOEUROPLJANI = sred. Azija

= 2 smjera = **jugoistok** = Indija

= **ARIJEVCI, SKITI, MEDIJCI, PERZIJANCI**

= **zapad** = Bliski Istok, Europa

= **HETITI, MITANCI, KELTI, GRČI, ITALICI,**

ILIRI, GERMANI i SLAVENI

HETITSKA DRŽAVA

= Mala Azija (Anatolija) - prastanovnici **HATI**

= novi ratnički narod = **HETITI**

osnivač **LABARNU**

= gradovi države, kultura Hata, klinasto pismo

= kultura željeznog doba

sred. XVII. st.pr.Kr. = jedinstvena država

kralj **MURŠILI I.** = ratovi u Siriji i Mezopotamiji

= osvaja **BABILON** 1595. g.pr.Kr.

= osniva prijestolnicu **HATUŠU**

= Lavlja vrata, palače, hramovi, knjižnica

nakon M. smrti = kriza

obnova = XIV. st.pr.Kr.

kralj **SUPILULIUMA** (1375. - 1335. g. pr. Kr.)

= prodire do Eufrata i Tigrisa

= osvaja državu Mitani

= Sirija = ratovi protiv **RAMZESA II.**

država propada oko 1200.g.pr.Kr. - dolazak " naroda s mora

INDOEUROPSKA SEOBA

pravci seobe = prema Indiji

= prema M. Aziji i Europi

DRŽAVA MITANI

najstarija indoeuropska država = starosjedioci **HURITI**

novi narod => **MITANCI**

ASIRSKO CARSTVO

ASIRCI – semitski narod

= lovci i ratnici = bojna kola, konjica i sprave za opsadu

= prvi u Mezopotamiju donose željezo

= osnivaju grad **AŠUR** = poč. 2. tis. pr. Kr.

trgovački i politički centar

XVIII. st.pr.Kr. = vojno i političko jačanje

= osvajaju državu Mitani

= sukobi s Babilonom

kralj **ŠAMŠIADAD I.**

= širi državu – Sirija, Mezopotamija

okrutni vladari = raseljavaju pobunjene narode

= veliki nameti = česte pobune

= sukobi sa susjedima

XIII. st.pr.Kr. = novo pol. jačanje

VIII. st.pr.Kr. = vrhunac moći

TIGLATPILESAR (745. – 727. g.pr.Kr.)

osvajanja = Babilon = " kralj Babilona, Sumera i Akada"

SARGON II. (722. – 705. g. pr.Kr.)

= osvaja Izrael 721. g.pr.Kr. = **ASIRSKO SUŽANJSTVO**

ASARHADON (680. – 668. g.pr.Kr.)

= osvaja Egipat 671. g.pr.Kr. i Judeju

* željezno oružje, nova vojna sredstva

ASURBANIPAL II. (668. – 627. g.pr.Kr.)

= najveći opseg kraljevstva

* prijestolnica **NINIVA** = palače, hramovi, grad. bedemi

* velika biblioteka = 40 000 glin. pločica / klinasto pismo

= nakon njegove smrti => kriza i građanski ratovi

= 614. g.pr.Kr. – pada **ASUR**

= 612. g.pr.Kr. – pada **NINIVA** – posljednji kralj **SARDANAPAL**

NOVOBABILONSKO CARSTVO = VII. st.pr.Kr.

osnivači **KALDEJCI** = kralj **NABUPOLASAR** osvaja **BABILON**

kralj **NABUKODONOSOR II.** (605.–562.g.pr.Kr.)

= osvaja Mezopotamiju, Siriju i Palestinu

= 605. g.pr.Kr. ratuje protiv Egipćana

= bitka kod Kerkemiša = poraz Egipta

= 586. g.pr.Kr. – osvaja Jeruzalem i razara Hram

= **BABILONSKO SUŽANJSTVO**

= uređuje **BABILON**

posljednji kralj **NABONID** (556/539. g.pr.Kr.)

propast Carstva – 539. g.pr.Kr. – **KIR VELIKI** – Perzija